

Norges
vassdrags- og
energidirektorat

Clemens Elvekraft AS
Dronningens gate 10
0152 OSLO

Vår dato: **19 DES 2013**

Vår ref.: NVE 200904052-38 ksk/krn

Arkiv: 312/016.G52AZ

Deres dato: 20.12.2012

Deres ref.:

Saksbehandler:

Kristine Naas

tlf. 22 95 97 66, krn@nve.no

Gjerdøla Kraftverk (SUS) – Søknad om tillatelse til Gjerdøla kraftverk i Gjerdøla i Tinn kommune i Telemark – NVEs vedtak

Vi viser til deres søknad datert 20.12.2012 og tilleggsopplysninger/endringer datert 30.11.2013 om tillatelse til bygging av Gjerdøla kraftverk.

NVE mener at på grunn av konflikter med bekkekløft som i bekkekløftprosjektet har fått nasjonal verdi, og hensynskrevende naturtyper med B- og C-verdi, er ulempene større enn fordelene og dermed er ikke kravet til vannressursloven § 25 oppfylt. Det gis ikke konsesjon til å bygge Gjerdøla kraftverk.

Pakkebehandling

NVE har hatt til behandling 8 søknader om bygging av småkraftverk i Tinn og Notodden kommuner for å avdekke ev. samlede virkninger av utbyggingene som ikke kommer frem eller som blir mindre fremtredende dersom den enkelte sak vurderes for seg. Ved oppstart av pakkebehandlingen var det 9 saker, men én av sakene ble avslått på et tidlig tidspunkt. Det var følgelig 8 søknader som har vært gjenstand for en samlet behandling med samtidig høring og befaring. En slik tilnærming er i tråd med naturmangfoldloven § 10 om økosystemtilnærming og samlet belastning, og OEDs egne retningslinjer for behandling av små vannkraftverk fra 2007 der sumvirkninger omtales.

Kraftverk	Søker	Kommune	Produksjon (GWh/år)
Ramsåe	Stein Haakanes og Gjermund Bakke	Tinn	7,8
Husvollåe	Husvollåe Kraft SUS	Tinn	14,5
Gjerdøla	Gjerdøla Kraftverk SUS	Tinn	12,2
Vesleåe	Statskog SF	Tinn	9,5/6,0
Kvitåi	Småkraft AS	Tinn	6,6
Esperåa	Esperåa Kraft AS	Notodden	3,2
Bergåa	Bergåa Kraft SUS	Notodden	4,1
Haukedalsåa	Haukedalsåa Kraft SUS	Notodden	7,5

E-post: nve@nve.no, Postboks 5091, Majorstuen, 0301 OSLO, Telefon: 09575, Internett: www.nve.no

Org.nr.: NO 970 205 039 MVA Bankkonto: 7694 05 08971

Hovedkontor
Middelthunsgate 29
Postboks 5091, Majorstuen
0301 OSLO

Region Midt-Norge
Vestre Rosten 81
7075 TILLER

Region Nord
Kongens gate 14-18
8514 NARVIK

Region Sør
Anton Jenssensgate 7
Postboks 2124
3103 TØNSBERG

Region Vest
Naustdalsvn. 18
Postboks 53
6801 FØRDE

Region Øst
Vangsveien 73
Postboks 4223
2307 HAMAR

Søknad om bygging av Storeflåt kraftverk ble avslått før høringsrunden grunnet stor konflikt med bekkekløft med A-verdi og rødlistearter. Vi viser til vårt vedtak i saken av 26.11.2012. Notodden kommune hadde innsigelse til søknaden om Esperåa kraftverk. Dette har forsinket sluttbehandlingen av denne noe, og vedtak vil derfor komme på et senere tidspunkt. Søknaden om Esperåa kraftverk var på samtidig høring med de øvrige, og er derfor med i NVEs vurdering av den samlede belastningen i området.

Søknaden

Gjerdøla Kraftverk (SUS) søker om tillatelse etter vannressursloven § 8 til å bygge Gjerdøla kraftverk i Tinn kommune i Telemark fylke. Det er søkt om å utnytte et fall på 250 m mellom kote 895 og kote 645. Vannveien er planlagt som nedgravde rør over en strekning på 1200 m. Berørt elvestrekning blir ca. 1450 m. Det er søkt om en permanent vei til inntaket, total lengde blir på 930 m, av disse vil 280 m gå sammen med øvre del av røtraseen.

Kraftverkets forventede produksjon er beregnet til 12,2 GWh/år med en installert effekt på 5 MW. Maksimal slukeevne er planlagt til 2,50 m³/s. Til sammenligning er middelvannføringen på strekningen beregnet til 1,13 m³/s. I søknaden er det foreslått minstevannføringer på 100 l/s i perioden 1. mai til 30. september og 30 l/s resten av året. Restfeltet vil bidra med ca. 60 l/s nede ved kraftstasjonen i gjennomsnitt.

Det var opprinnelig også søkt om to alternativer i tillegg til hovedalternativet, som innebar en større utnyttelse av vassdraget. Disse har søker i sitt tilsvaret til høringsuttalelsene gått bort i fra. NVE har derfor ikke vurdert disse alternativene i vårt vedtak.

Om søker

Tiltakshaver er Gjerdøla Kraftverk (SUS). Grunn- og falleierne står bak selskapet. En av disse er Opplysningsvesenets fond gjennom selskapet Clemens Elvekraft AS.

Høring

Søknaden er behandlet etter reglene i kapittel 3 i vannressursloven. Den er kunngjort og lagt ut til offentlig ettersyn. I tillegg har søknaden vært sendt lokale myndigheter og interesseorganisasjoner, samt berørte parter for uttalelse sammen med 7 andre søknader om å bygge småkraftverk i Tinn og Notodden kommuner. Det ble avholdt et offentlig folkemøte på Atrå samfunnshus 13.02.2013. NVE var på befaring i området den 04.09.2013 sammen med representanter for søkeren, kommunen, Fylkesmannen og grunneiere. Høringsuttalelsene har vært forelagt søkeren for kommentar.

I det følgende vil NVE gi en oppsummering av de uttalelsene som har kommet inn. Det som gjengis under, er uttalelser som gjelder generelt for de åtte søknadene i Tinn og Notodden kommuner. Deler av uttalelsen som gjelder denne søknaden spesielt, er gjengitt etter de generelle merknadene. Fullstendige uttalelser er tilgjengelige via offentlig postjournal og på sakens side på NVEs nettsider (www.NVE.no/vannkraft).

Tinn kommune har behandlet saken i kommunestyret den 2.3.2013. Kommunestyret påpeker i sitt vedtak at kommunen har mye stor kraftutbygging som preger vassdragsmiljø og landskap i kommunen. De mener derfor at en utbygging av de omsøkte kraftverk vil ha konsekvenser ut over det som kommer fram i de enkelte konsekvensvurderingene, fordi dette blir et tillegg til det som allerede er bygget.

Selv om kommunen legger størst vekt på egne innbyggere sitt lokalmiljø nå og i framtida, viser de også til at kommunen har reiseliv basert på naturopplevelser som et av sine viktigste satsingsområder, og at vassdraga derfor har et alternativt økonomisk potensiale.

Kommunen mener det er viktig med lokalt eierskap for kraftverka, for å sikre utvikling av nye næringer som gir arbeidsplasser. De mener at el-sertifikatordningen og EUs fornybarhetsdirektiv støtter statlig politikk og er negativt for distriktene. Kommunen etterlyser statlige ordninger for finansiering av lokal utbygging for å redusere den økonomiske risikoen.

Notodden kommune har kun merknader til de enkelte prosjekt i Notodden.

Fylkesmannen i Telemark (FM) skriver at svært mange vannforekomster er utnyttet til kraftproduksjon i Tinn og Notodden kommuner og at dette påvirker miljøtilstanden i vassdragene i stor grad. FM mener de totale påvirkningene på landskapet må vektlegges i saksbehandlingen når man vurderer nye kraftutbygginger.

FM påpeker at mange av vassdragene som er utnyttet til vannkraft ikke har pålegg om minstevannføring. Ifølge FM vurderes mange av vannforekomstene i dette området til å være i risiko for ikke å oppnå god tilstand og at det derfor må utarbeides tiltaksplan for å forbedre miljøtilstanden. FM mener dette forholdet må vektlegges og tas hensyn til før man beslutter om det skal gis konsesjon til utbygging av småkraftverk.

FM mener det må gjøres konkrete vurderinger av om kunnskapsgrunnlaget er godt nok, jf. naturmangfoldloven § 8. FM har selv ikke tatt stilling til om kartleggingen av det biologiske mangfoldet er gjort grundig nok. FM ber om at det gjennomføres grundigere biologiske undersøkelser og mer utfyllende vurderinger knyttet til temaene landskap og turisme og at hensynet til villreinen i randsonen av Hardangervidda må tillegges stor vekt i vurderingen av hver enkelt sak.

De mener også at det må gjennomføres konsekvensvurderinger knyttet opp mot endringer i klima og økte nedbørsmengder.

Telemark fylkeskommune (FK) ønsker å gjennomføre arkeologiske registreringer før de gir endelig uttalelse til prosjektene. Flere av småkraftverkene ligger i nærheten av fredete kulturminner. De ber videre om at den totale virkningen på vassdragslandskap og vassdragsnatur vektlegges i konsesjonsbehandlingen. Det bør gjennomføres tilleggsutredninger for brukerinteresser som landskapsopplevelse, reiseliv og friluftsliv. Opplevelsesaspekt og attraksjonsverdi bør vektes opp mot samfunnsnyten av kraftproduksjon. De ber også om at NVE legger vekt på den nasjonale verdien Tinnsjøen representerer i UNESCO-sammenheng.

Aust-Telemark vassområde mener at minstevannføringsslippene bør økes for alle prosjektene, (bortsett fra Kvitåi), for å opprettholde "god tilstand" jf. vannforskriften. Om samfunnsnyten skriver de:

"Det kan vera vanskeleg å vurdere samfunnsnyten av vassdragsinngrep opp mot skadene for vassdragsmiljøet. Fordi dei omsøkte småkraftverka kjem i tillegg til alle tidlegare utbyggingar i området, vil dei ta større konsekvensar for vassmiljø og landskap enn det som går fram av konsekvensvurderingane som er gjort for kvart av prosjekta. Vi vil også minne om at alle elveløp, inkludert bekkeløp er vurdert som "nær trua" (NT) i norsk rødliste for naturtypar."

Forum for natur og friluftsliv i Telemark (FNF) mener utbygging av de 8 omsøkte kraftverkene vil gi store inngrep i forhold til begrenset produksjon. Peker på områdets betydelige naturverdier knyttet til naturtypen bekkeløft og mener Telemark har et særlig ansvar for å ta vare på disse bekkeløftene. Videre mener de at det er viktig at søknadene vurderes samlet, da sumvirkningene trolig vil kunne bli svært omfattende.

Notodden turlag uttaler seg om de tre kraftverk i Notodden. Generelt bemerker de at Haukedalsåa og Bergåa er godt synlig fra FV. 37, Tinnsjøveien, og spesielt fra båt på Tinnsjøen. De viser til at Notodden og Rjukan søker om verdensarvstatus med utgangspunkt i industrialisering av Norge, og at Tinnsjøen

med de båter som trafikkerte der er med i verdensarvsøknaden. De mener en uteblivelse av vannfall fra vestsiden av Tinnsjøen vil kunne forringe naturopplevelsen for turister og svekke søknaden om verdensarv.

Direktoratet for mineralforvaltning har ikke merknader til disse prosjektene. De ber imidlertid om at NVE i fremtidige saker ber utbyggere om å utrede mineralske ressurser som eget tema. Når det gjelder det siste direktoratet tar opp, så gjelder det generelt. Vi har derfor ikke tatt denne merknaden med i vår vurdering av de enkelte sakene. Vi vil vise til at dette ikke er blant de krav vi stiller ved utarbeidelse av søknader. Vi forventer at Direktoratet for mineralforvaltning med sin kompetanse og innenfor sitt ansvarsområde kan påpeke forhold som er av betydning innenfor deres ansvarsområde, på lik linje med øvrige faginstanser som får saker på høring.

Statens vegvesen region sør har ingen merknader til prosjektene.

Skagerak Nett AS har uttalt at det er kapasitet til å overføre de 8 omsøkte prosjektene på 312 kV linja i området. Dersom alle de planlagte kraftverkene blir realisert, må områdekonsesjonærene som også eier transformatorene 132/22 kV øke kapasiteten på enkelte av transformatorene.

Andreas Spak, privatperson som tidligere har drevet med naturbasert turisme, stiller seg negativ til de fem søknadene i Tinn kommune. Han mener at prosjektene vil ha negativ betydning for naturbasert turisme, flora og fauna og estetikk i de berørte områdene. Den største turistattraksjonen i Tinn er urørt natur. Han mener også at inngrepenes betydning for tilflytting til kommunen må utredes.

Merknader til Gjerdøla kraftverk

Tinn kommune går inn for at det gis konsesjon til hovedalternativet, men ikke de alternative utbyggingsløsningene. De mener hovedalternativets plassering har mindre konsekvenser for landskapet, og vil berøre en del av bekkekløftlokaliteten som er rangert som mindre verdifull.

Fylkesmannen i Telemark mener det trengs bedre kartlegging av bekkekløften for å sikre kunnskapsgrunnlaget.

Forum for natur- og friluftsliv peker på at Telemark fylke har et særlig ansvar for å ta vare på bekkekløftene i området.

Norges vassdrags- og energidirektorats (NVE) vurdering

I denne saken er det forhold av en slik type og tyngde at de fører til at konsesjonssøknaden må avslås. I det følgende vil NVE drøfte de hensyn som har vært avgjørende for avslaget. Kravet til begrunnelse for vedtak, jf. forvaltningsloven § 25 anses med dette som oppfylt.

Naturmangfoldloven trådte i kraft 1. juli 2009. Loven fastsetter forvaltningsmål for arter, naturtyper og økosystemer, og lovfester en rekke miljørettslige prinsipper, blant annet føre-var-prinsippet og prinsippet om økosystemforvaltning og samlet belastning. Naturmangfoldloven § 7 legger føringer for myndigheter der det gis tillatelse til anlegg som vil kunne få betydning for naturmangfoldet. I NVEs vurdering av søknaden om Gjerdøla kraftverk legger vi til grunn bestemmelsene i §§ 4 og 5 samt §§ 8-10.

Terrestrisk miljø

Bakgrunnen for avslaget er at omsøkt kraftverk vil ha negative konsekvenser for en bekkekløftlokalitet med nasjonal verdi.

Det ble i perioden 2007 til 2010 gjennomført naturfaglige undersøkelser av 625 bekkekløfter i 14 fylker på oppdrag for Direktoratet for naturforvaltning (nå Miljødirektoratet). Disse ble gitt karakter fra 0 (uten registrerte naturverdier) til 6 (nasjonalt verdifulle og svært viktige). Innenfor disse områdene ble kjerneområder/naturtyper skilt ut og verdisatt etter en tredelt skala: nasjonal (A), regional (B) og lokal verdi (C).

I bekkekløftprosjektet ble også lokaliteten Gøyst undersøkt, og fikk verdien 5, nasjonal verdi. I beskrivelsen av området er verdisettingen blant annet begrunnet med at

"Gøyst utgjør en middels stor, men nokså variert og artsrik bekkekløft med flere høyt rødlistede arter. Lokaliteten fremviser store kvaliteter både knyttet til gammel løvsuksesjon, gammel humide gran- og bergveggsmiljøer. Mest spesielt er en regional sjelden stor forekomst av den sårbare hengelaven mjuktjafs og funn av den sterkt luftfuktighetskreven fossesiltlav. En del mer triviell ung og halvgammel bar- og løvskog er inkludert i avgrensingens randsoner, i første rekke som velegnet restaureringsareal på sikt, men også som bufferareal til mer verdifull skog."

Videre opplyses det at Gøyst fyller flere mangler, blant annet den generelle og regionale mangelen "bekkekløft".

Innenfor denne lokaliteten er det videre lokalisert flere naturtyper med varierende verdi, samt en rekke rødlistearter. Gjerdøla kraftverk vil komme i konflikt med to naturtyper. En bekkekløft og bergvegg med lokal verdi (C) og en regional viktig fossesprøytsone, urterik utforming (verdi B). Foran fossen, i forbindelse med fossesprøytsonen er det registrert en truet vegetasjonstype, fosseeng (VU).

I den miljøfaglige rapporten opplyses det at det ikke er kjent at karplante-, mose- eller lavarter på gjeldene rødliste er funnet innenfor tiltaks- og influensområdet. I bekkekløftprosjektet opplyses det at det innenfor kjerneområde 4, Gjerdøla er funnet noen svakt rødlistede arter, men ikke oppgitt hvilke. Det er registrert noen rødlistede fuglearter med streifføremkomst i området. NVE vil gå nærmere inn på usikkerhet ift rødlistearter under vår vurdering av kunnskapsgrunnlaget lenger ned.

Søker opplyser at prosjektet har blitt redusert som et avbøtende tiltak for konflikt med viktige naturtyper. Tidligere var kraftstasjonen planlagt lenger ned, slik at den også ville ha negative konsekvenser for flere naturtyper innenfor lokaliteten Gøyst. De mener prosjektet er betydelig mindre konfliktfylt nå som den kun berører en bekkekløft med C-verdi.

Etter NVEs syn er det viktig å skille mellom en bekkekløftlokalitet i bekkekløftprosjektet, og kjerneområder innenfor lokaliteten. Kriteriene i verdisettingen av en bekkekløftlokalitet i bekkekløftprosjektet er mange flere enn i en naturtyperegistrering, og registrering av kjerneområder (naturtyper) innenfor lokaliteten er ikke en oppdeling av lokaliteten i verdi, avgrensingen til lokaliteten strekker seg langt utenfor de registrerte naturtypene. I beskrivelsen av Gøyst som bekkekløftlokalitet er det oppgitt at mer trivielle områder er tatt med, både som bufferareal til mer verdifull skog, men også som velegnet for restaurering på sikt. Det er ikke mulig for NVE å vurdere de enkelte områdene innenfor lokalitetene (utenom naturtypene), og viktigheten av disse. Vi må forholde oss til bekkekløftprosjektets avgrensing, og deres vurdering av verdi for lokaliteten totalt sett. *I tillegg* ser vi på hvilke naturtyper/arter som blir berørt, og i dette tilfellet er det blant annet en truet vegetasjonstype, og to naturtyper av regional og lokal verdi. Disse vil få redusert sin verdi som følge av redusert vannføring og endringer i den naturlige vannføringsvariasjonen.

NVE har også sett dette i sammenheng med andre påvirkninger på naturtypene, artene og økosystemet. Lokaliteten Gøyst er den nest viktigste i kommunen. Bare lokaliteten Skirva, med 6 stjerner er viktigere. Norge har et internasjonalt ansvar for å ta vare på bekkekløfter, og bekkekløfter er en regional mangel. I

Tinn kommune er store deler av fylkets vannkraftressurser allerede utbygget, og noen av disse berører svært verdifulle bekkekløftlokaliteter. Dette gjelder også deler av Gøyst, da Nysetdøla er regulert på Hardangervidda ved Grotte, med en overføring, noe som hindrer jevn tilførsel fra de store vannmagasinene innenfor. Dette har trolig ført til en mindre mengde vanntilførsel, og mer sesongvariabel vannføring enn naturlig i vassdraget. En vet derfor ikke hva slags verdier som var der før denne reguleringen. NVE mener at det er viktig å ikke legge til ytterligere regulering i kløfta ved at vannet fraføres i enda en del, i tillegg til de fysiske inngrepene i bekkekløfta, noe som vil kunne bidra til en verdiforringelse og forringelse av mulighetene for en restaurering på sikt. NVE mener det er viktig å ta vare på denne lokaliteten, som er den nest viktigste kløfta i Tinn kommune, i et område som er sterkt utbygget og hvor bekkekløfter er oppført som en regional mangel.

Utbyggingen vil etter NVEs syn bryte med helheten i en bekkekløft som har fått 5 stjerner i bekkekløftprosjektet i tillegg til en truet vegetasjonstype og naturtyper med B- og C-verdi. En eventuell utbygging av Gjerdøla kraftverk vil etter NVEs syn være i konflikt med forvaltningsmålet for naturtyper gitt i nml § 4, og § 10 samlet belastning.

Landskap

Etter NVEs syn kan konsekvensene for bekkekløftlokaliteten ikke ses uten sammenheng med konsekvensene for landskap. I Gjerdøla er bekkekløfta langs vassdraget preget av mye bart fjell og flere flotte fossefall, på deler av strekningen kan den minne om en mindre canyon. En fraføring av vann vil etter NVEs syn ha konsekvenser for landskapet i Gjerdøla ved at samspillet mellom vann og kløfta endres både på grunn av en endret vannføringsvariasjon, og fraføring av vann som gir mindre vann i over svaberg og i fosser. Elva som landskapselement vil følgelig bli sterkt svekket, og legge ytterligere press på variasjonen av vassdrag i Tinn kommune. NVE mener dette også forsterker konsekvensene for den nasjonalt viktige bekkekløfta.

Inntaksområdet er planlagt utenfor bekkekløftområdet. NVE ser det som positivt for landskapet rundt inntaksområdet at søker etter befaring har justert inntaksplassering og redegjort for muligheter for coandainntak. Utføring av rør fra inntaket vil imidlertid etter NVEs syn være svært krevende, og føre til store inngrep/sprenghet ned mot elva.

Kunnskapsgrunnlaget

Den miljøfaglige rapporten som er vedlagt søknaden inneholder konsekvensutredning for biologisk mangfold. Videre er nedre deler av tiltaksområdet undersøkt i forbindelse med bekkekløftprosjektet. NVE har sjekket naturbase og artskart den 06.12.2013 for oppdatert informasjon. Fylkesmannen i Telemark mener det trengs bedre undersøkelser for å bedre kartlegge verdiene i bekkekløfta. Rapporten og eksisterende kunnskap fra bekkekløftprosjektet og tidligere undersøkelser i vassdraget gir et godt grunnlag for å vurdere virkningene av tiltaket. Etter NVEs vurdering er det gjort tilstrekkelig med undersøkelser etter de krav og retningslinjer vi har gitt, men vi mener allikevel at det er noe usikkerhet i forhold til funn innenfor kjerneområdet bekkekløft med lokal verdi, da dette ligger svært nær opptil områder med funn av høyt rødlistede arter, og også funn av rødlistearter innenfor influensområdet. NVE mener dette gir tiltaksområdet et visst potensial for funn av flere arter, samt utvikling av artsamfunnet på sikt med tanke på nærheten til mer verdifulle områder. NVE mener derfor at naturmangfoldlovens § 9 (føre-var-prinsippet) bør tillegges noe vekt og at tiltaket kan være i konflikt med forvaltningsmålet for arter, nml § 5.

Samlet vurdering av 8 småkraftsøknader i Tinn og Notodden kommuner.

NVE har hatt til behandling 8 søknader om bygging av småkraftverk i Tinn og Notodden kommuner for å avdekke ev. samlede virkninger av utbyggingene som ikke kommer frem eller som blir mindre fremtredende dersom den enkelte sak vurderes for seg. En slik tilnærming er i tråd med naturmangfoldloven § 10 om økosystemtilnærming og samlet belastning, og OEDs egne retningslinjer for behandling av små vannkraftverk fra 2007 der sumvirkninger omtales.

Mår har vært regulert og overført i flere trinn. Magasinene Mårvatn og Kalhovdfjorden ble etablert etter konsesjoner gitt i 1913 og 1915. Reguleringsmagasinene ble utnyttet i kraftverkene nedenfor Tinnsjøen. Konsesjonene ble gitt for 70 år og ble erstattet av en ny konsesjon gitt 22.05.1998. I forbindelse med bygging av Mår kraftverk (konsesjon av 1943 og 1948) ble det gitt tillatelse til ytterligere reguleringer, overføringer og bekkeinntak. Øvre deler av Mår ble ved denne konsesjonen overført til Gøyst og videre tatt inn til kraftverket sammen med øvre deler av Gøyst. I 1956 ble det gitt tillatelse til ytterligere regulering av Mårvatn.

Reguleringene har i første rekke betydning for kraftverkene Mår og Mæl, men de er også til nytte for kraftverkene nedenfor Tinnsjøen. Mår kraftverk eies av Statkraft Energi AS og ble satt i drift i 1948 og Mæl kraftverk eies av Hydro Energi AS og satt i drift i 1957. Mår kraftverk har avløp i Måna, mens Mæl har avløp ut i Tinnsjøen. Våren 2003 ble Stegaros kraftverk satt i drift. Dette eies av Tinn Energi Produksjon AS. Kraftverket er bygd inn i senkingstunnelen mellom Mårvatn og Kalhovdfjorden.

Statkraft har meldt til NVE om planer om flere O/U prosjekt knyttet til Mår reguleringen. NVE har ikke mottatt søknad på noen av disse prosjektene, og det er derfor ikke aktuelt å ta disse prosjektene med i vurderingen av samlet belastning i området på nåværende tidspunkt. Imidlertid vil alle søknader som tas inn til behandling bli vurdert opp mot de konsesjoner som allerede er gitt, og den samlede belastningen et hvert nytt kraftverk eller ytterligere regulering/fracføring av vann representerer.

Vassdragsmiljø, landskap og brukerinteresser

Tinn kommune peker på at eksisterende utbygging har hatt store konsekvenser for vassdragsmiljø og landskapet i kommunen, og at utbygging av de fem omsøkte småkraftprosjektene vil ha større kumulative effekter enn det som fremgår i søknadene fordi inngrepene kommer i tillegg til eksisterende store utbygginger. Aust-Telemark vassområde har kommet med en liknende uttalelse og påpeker også at det vanskelig å vurdere samfunnsnyten opp mot skadene for vassdragsmiljøet. Forum for natur og friluftsliv i Telemark mener utbygging av de 8 omsøkte kraftverkene vil gi store inngrep i forhold til begrenset produksjon.

Kommunen uttaler at selv om det viktigste er hensynet til kommunens egne innbyggere sitt lokalmiljø, så er også naturbasert reiseliv et av de viktigste satsingsområdene i Tinn. Andreas Spak, som har drevet med denne næringen, påpeker at urørt natur er den største turistattraksjonen i Tinn, og at inngrepenes betydning for tilflytting til kommunen må utredes.

Fylkesmannen i Telemark mener den totale belastningen på landskap må tas hensyn til når man planlegger nye kraftutbygginger i de to berørte kommunene, og at det derfor er viktig at dette forholdet blir vektlagt i saksbehandlingen.

Den geografiske spredningen av de omsøkte prosjektene gjør det krevende å sammenligne landskapstrekkene, slik en kan dersom vassdragene befinner seg i samme landskapsrom, for eksempel rundt et vann eller fjordarm. Dette gjelder kun Bergåa og Haukedalsåa kraftverk i Notodden kommune, som ligger eksponert ut mot landskapsrommet rundt Tinnsjøen. Vi har derfor tatt en vurdering av disse

to samlet og knyttet landskapsverdien til temaet *UNESCOs verdensarvliste*, lenger ned i dette dokumentet.

NVE mener imidlertid at også de lokale variasjonene av vassdrag som landskapselement er viktig å ivareta, i en kommune som fra før er sterkt preget av vannkraftutbygging. De øvrige søknadene i Tinn og Notodden kommuner har varierende landskapskarakterer det er viktig å ivareta, for eksempel er Vesleåe en rolig flytende elv med småfall og kulper. I Gjerdøla går vannet i en kløft som oppleves som en canyon, med flere flotte fossefall. Opplevelsen av vassdragene blir dermed ulik. Der Vesleåe har en karakter som gir ro og rekreasjon, og er mye brukt til bading og fiske, framstår Gjerdøla som en mektig og spennende mini-canyon. Husvollåe har landskapsverdi for lokalbefolkningen i Atrå og benyttes til elvepadling. Ramsåe har en viss verdi i kultur- og naturlandskapet i Breidsetdalen, en av de viktigste innfallsportene til Hardangervidda. Kvitåi er i øvre del et uregulert vassdrag nær hotell- og hytteområder og ligger som del av landskapsrommet rundt Gaustatoppen. Alternativet som omfatter fossen ned mot Rjukan er trukket, men en utbygging kan etter NVEs syn få konsekvenser for isklatrere i fossen selv med kraftstasjonen trukket oppstrøms denne. Esperåa i Notodden ligner mer på Vesleåe, men er noe mer stilleflytende elv, med lite fall. Nærheten til hytteområde ved innfallsporten til Blefjell, gjør at bruks- og opplevelsesverdien øker. Selv om disse vassdragene ikke nødvendigvis er synlige i et større landskapsrom, mener NVE de er viktige for variasjonen av vassdrag, opplevelses- og bruksverdi. At noen av disse ivaretas er derfor en del av vår samlede vurdering, vurdert sammen med grad av konflikt med andre tema i de enkelte sakene.

Utover dette mener NVE at brukerinteressene må vurderes i hver enkelt sak, og den informasjon vi har fått om bruksverdien av vassdragene. Vi viser derfor til de enkelte vedtak når det gjelder dette temaet. Når det gjelder Spaks uttalelse vedrørende betydning for tilflytning, så mener vi kommunen er rette instans til å vurdere dette, og de har gjennom sin høringsuttalelse kommet med en vurdering og prioritering ut fra kommunens interesser.

I Tinn og Notodden kommuner er det mange store utbygginger, preget av takrenneprosjekt som berører både vann og en rekke større og mindre vassdrag. Det er få gjenstående potensielle prosjekt som omfatter uregulerte elver i kommunen. NVE er enig med høringspartene i at de store utbygginger har hatt konsekvenser for vassdragsmiljø og landskapet, både i små og store vassdrag, og dette er derfor sentralt i vår vurdering av de registrerte kvaliteter i vassdragene, og lokale verdier vil dermed veie tyngre. Kommunens prioritering er derfor en viktig pekepinn for NVE når det gjelder de lokale verdiene av vassdragene, og blir derfor tillagt vekt i vår vurdering.

Naturens mangfold

Forum for natur- og friluftsliv mener Telemark har et særlig ansvar for å ta vare på naturtypen bekkekløfter. Fylkesmannen i Telemark uttaler at viktige leveområder for truede og sårbare arter, samt forekomster av utvalgte naturtyper med viktig eller svært viktig verdi må spares for inngrep. NVE følger OEDs retningslinjer for små kraftverk, som omtaler arter og naturtyper av denne typen, samt naturmangfoldloven §§ 4 og 5 som omhandler forvaltningsmålene for arter og naturtyper. Fire av sakene har registrert viktige naturtyper som blir direkte berørt av utbygginger. Dette gjelder Haukedalsåa og Bergåa i Notodden kommune, og Gjerdøla og Husvollåe i Tinn kommune. NVE legger stor vekt på at bekkekløfter er en regional mangel, og at vassdragsmiljøene i Tinn og Notodden allerede er under betydelig press fra eksisterende utbygginger. Den samlede belastningen på bekkekløfter er derfor et sentralt tema i vår vurdering av de enkelte sakene.

FM uttaler at hensynet til villreinen i randsonen av Hardangervidda må tillegges stor vekt i vurderingen av hver enkelt sak. Fylkesmannen har ikke angitt konkrete saker dette gjelder. Ut fra den informasjonen NVE har gjennom søknad og høringsrunden gjelder dette søknadene om Ramsåe og

Vesleåe kraftverk i Tinn kommune. Forholdet til villrein er etter NVEs syn viktig, men vi mener konsekvensene for villrein kan avbøtes med å sette vilkår for anleggstid og allmenn ferdsel. Vi viser til de enkelte vedtak for de konkrete vurderingene.

UNESCOs verdensarvliste

Flere av høringspartene påpeker den pågående søknaden om å få Notodden og Rjukan inn på UNESCOs verdensarvliste. Fylkeskommunen viser til at flere av småkraftverkene det søkes om konsesjon for ligger i nærheten av Tinnsjøen, og peker på at Tinnsjøen er sentral i denne søknaden. De kan imidlertid ikke se at kraftverkene vil være i konflikt med opplevelsen av Tinnsjøen og de verdier Tinnsjøen formidler. Fylkeskommunen uttaler at det allikevel må sikres at ikke all vanntilførsel ned til Tinnsjøen stopper opp, da rennende vann ned til Tinnsjøen er en del av opplevelsen og forståelsen av sjøen, og at småkraftverkene plasseres slik at de ikke blir et forstyrrende element i landskapet, særlig fra båt på Tinnsjøen. Tinn kommune uttaler at Kvitåi er viktig for Rjukan sin verdensarvstatus.

Av de 8 prosjektene befinner Haukedalsåa og Bergåa i Notodden kommune seg i det samme landskapsrommet rundt Tinnsjøen, og etter NVEs vurdering vil en utbygging av begge vassdragene endre landskapsrommet rundt Tinnsjøen. Kvitåi som nå er omsøkt med et redusert alternativ, vil ikke lenger komme i konflikt med søknaden om verdensarvstatus. De øvrige prosjektene kommer ikke i konflikt med søknaden om verdensarvstatus, jf. fylkeskommunens uttalelse.

NVEs konklusjon

I OEDs retningslinjer for små vannkraftverk står det at tiltak som kommer i konflikt med naturtyper som Norge har et internasjonalt ansvar for ikke kan påregne å få konsesjon. Norge må sies å ha et internasjonalt ansvar for bekkekløfter. I tillegg er lokaliteten Gøyst den nest viktigste kløfta i kommunen, og bekkekløfter er oppgitt som en regional mangel. En utbygging som berører deler av den nasjonalt viktige lokaliteten Gøyst, vil etter NVEs syn ha konsekvenser for lokaliteten isolert sett, og for mangfoldet av bekkekløfter i en kommune som er sterkt utbygget til vannkraft. Etter NVEs syn er omsøkt tiltak i strid med naturmangfoldloven § 4, forvaltningsmålet for naturtyper, og § 10 samlet belastning. Usikkerheten om hvilke arter som blir berørt gjør at vi mener tiltaket kan være i strid med naturmangfoldloven § 5, og at føre-var-prinsippet, § 9 derfor kommer til anvendelse.

NVE anser konflikt med en nasjonalt viktig bekkekløft som avgjørende for konsesjonsspørsmålet, og har derfor ikke vurdert andre allmenne interesser eller forhold tatt opp i høringen.

NVE mener at på grunn av konflikter med bekkekløft som i bekkekløftprosjektet har fått nasjonal verdi, og hensynskrevende naturtyper med B- og C-verdi, er ulempene større enn fordelene og dermed er ikke kravet til vannressursloven § 25 oppfylt. Det gis ikke konsesjon til å bygge Gjerdøla kraftverk.

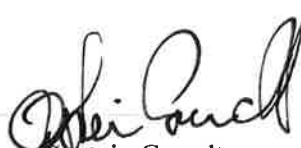
Klageadgang

Denne avgjørelsen kan påklages til Olje- og energidepartementet av parter i saken og andre med rettslig klageinteresse innen 3 uker fra det tidspunkt denne underretning er kommet frem, jf. fvl. kapittel VI. En eventuell klage skal begrunnes skriftlig, stiles til Olje- og energidepartementet og sendes til NVE. Vi foretrekker elektronisk oversendelse til vår sentrale e-postadresse nve@nve.no.

Med hilsen

Rune Flatbø
avdelingsdirektør

Øystein Grundt
seksjonssjef